

Rusland

Weet wat er speelt

25 september 2014

Rabobank

Laatste ontwikkelingen

Rabobank

- Laatste ontwikkelingen
  - 31 juli 2014 : De EU en de VS hebben hun sanctiebeleid aangescherpt op 31 juli naar fase 3 sancties op onder meer de financiële sector, defensie en de energiesector (zie slides 12 t/m 16 voor een volledig overzicht).
  - 7 augustus 2014: Rusland verbiedt de invoer van alle fruit, groenten, vlees, vis, melk en zuivelproducten uit de EU, VS, Australië, Noorwegen en Canada.
  - 18 augustus: De Europese Commissie besluit om producenten van landbouwproducten te ondersteunen die getroffen worden door de Russische sancties.
  - 12 september: De Europese Unie en de VS scherpen de sancties verder aan (zie slides 12 t/m 16 voor een volledig overzicht).
  - 16 september: Het Oekraïense parlement keurt een wet goed die de regio's Donetsk en Loehansk meer zelfstandigheid geeft. De regio's krijgen echter geen zeggenschap over buitenlands en handelsbeleid. Daarnaast ratificeert het parlement het Associatie verdrag met de EU.
  - 19 September: Afgezanten van Oekraïne en Rusland en de separatisten tekenen een akkoord over het creëren van een 30 kilometer brede bufferzone.

Verwachtingen

- Verwachtingen
  - De verwachting is dat Poetin blijft streven naar zekerheden die voorkomen dat Oekraïne zich in de toekomst kan aansluiten bij de EU en/of de NAVO.
  - Rusland zal de separatisten blijven steunen zolang het deze zekerheden niet heeft. De progressie die de separatisten in de afgelopen weken hebben geboekt duidt ook op deze steun.
  - Het huidige staakt-het-vuren is fragiel en de kans op een blijvende diplomatieke oplossing is gering. Dit verhoogt de kans dat het conflict op termijn weer zal oplaaien.
  - Ondanks dat we een grote slag om de arm moeten houden, is het momenteel onwaarschijnlijk dat Rusland tegenmaatregelen zal nemen als reactie op de extra sancties die door de EU en de VS zijn ingevoerd op 12 september.

Tijdslijn (1)

- November 2013:
  - Onderhandelingen tussen Oekraïne en de EU over nauwere banden afgebroken. In plaats van een Associatieakkoord met de EU tekent President Janoekovitsj een overeenkomst met Rusland. Protesten in Oekraïne volgen.
- Januari – februari 2014:
  - Grootschalige protesten tegen president Janoekovitsj. Er vallen doden op het Maidanplein in Kiev. Vooral in het Westen van Oekraïne is er groeiende weerstand tegen Janoekovitsj.
  - Janoekovitsj vlucht naar Rusland.
  - Pro-Russische separatisten nemen controle over op de Krim.
- Maart 2014:
  - President Poetin mag van het Russische parlement in Oekraïne militair ingrijpen.
  - Referendum op de Krim: 97% stemt voor aansluiting bij Rusland. Rusland annexeert het schiereiland.
  - EU & US nemen sancties tegen Rusland aan: Bevriezen van activa en reisrestricties voor een aantal Russische en Oekraïense personen.
  - Pro-Russische separatisten nemen de controle over Donetsk en Loehansk.
  - Gewapend conflict tussen separatisten en leger Oekraïne begint.

Tijdslijn (2)

- April 2014:
  - In Oost-Oekraïne nemen pro-Russische separatisten in steeds meer steden overheidsgebouwen over.
  - Oekraïne begint aan haar 'antiterroristische operatie'
  - Pro-Russische separatisten gijzelen OVSE-waarnemers
- Mei 2014:
  - Referenda in Donetsk en Loehansk, gevolgd door het uitroepen van de onafhankelijkheid door de separatisten.
  - Petro Porosjenko wint de Oekraïense presidentsverkiezingen. Rusland bereid om te onderhandelen indien Oekraïne haar offensief stopt.
- Juni 2014:
  - Porosjenko ingezworen als de nieuwe president van de Oekraïne. Hij eist een snel einde van de gevechten in Oost-Oekraïne.
  - Oekraïne beschuldigt Rusland van het leveren van tanks aan de separatisten. Rusland draait de gaskraan voor Oekraïne dicht vanwege openstaande betalingen.
  - Porosjenko presenteert een 15-punten vredesplan en een eenzijdig staakt-het-vuren.

Tijdslijn (3)

- Juni 2014:
  - De VS komt met sancties tegen pro-Russische separatistenleiders in Oost-Oekraïne.
  - Ondanks het staakt-het-vuren gaan de gevechten door. Het Russische parlement trekt de autorisatie voor militair ingrijpen weer in. De EU waarschuwt dat Rusland meer moet doen om de situatie in Oost-Oekraïne te de-escaleren.
  - Oekraïne ondertekent het Associatieakkoord met de EU.
- Juli 2014
  - Pro-Russische separatisten trekken zich terug naar Donetsk en Loehansk.
  - VS neemt strengere sancties tegen Rusland aan wegens de voortdurende steun van Rusland aan de pro-Russische separatisten. :
  - Malaysia Airlines vlucht MH17 wordt in de buurt van Torez in Oost-Oekraïne waarschijnlijk door pro-Russische separatisten uit de lucht geschoten.
  - De EU neemt strengere sancties die voor het eerst gericht zijn tegen sectoren van de Russische economie (fase 3 sancties, zie dia 12). Ook de VS scherpt de sancties op Rusland verder aan.

Tijdslijn (4)

- Augustus 2014:
  - Als antwoord op de Westerse sancties voert Rusland zijnerzijds importbeperkingen in. Vrijwel alle voedsel uit de EU en de VS worden door de Russen geboycot.
  - De Europese Commissie heeft besloten om producenten van landbouwproducten te ondersteunen die getroffen worden door de Russische sancties.
  - De Oekraïense president Porosjenko ontbindt het parlement, omdat het huidige parlement de in zijn ogen essentiële hervormingen niet willen doorvoeren. Nieuwe verkiezingen staan gepland voor 26 oktober.
  - Eerste geruchten dat Russische "vrijwilligers" de grens over zijn gestoken naar Oekraïne. Er vinden nu ook gevechten plaats in zuidoost Oekraïne.
  - De Europese Unie dreigt met nieuwe sancties als Rusland niet stopt met zijn acties in Oekraïne.
- September 2014:
  - 5 september: Er wordt een staakt-het-vuren afgesproken tussen het Oekraïense leger en de separatisten. Het verdrag wordt niet volledig gerespecteerd, er wordt gevochten in zowel Donetsk als in de buurt van Mariupol, maar het is rustiger dan in de voorgaande weken.
  - 12 september: De EU en de VS scherpen de sancties tegen Rusland verder aan.

Tijdslijn (5)

- September 2014:
  - 16 september: Het Oekraïense parlement keurt een wet goed die de regio's Donetsk en Loehansk meer zelfstandigheid geeft. De regio's krijgen echter geen zeggenschap over buitenlands en handelsbeleid. Daarnaast ratificeert het parlement het Associatie verdrag met de EU.
  - 19 September: Afgezanten van Oekraïne en Rusland en de separatisten tekenen een akkoord over het creëren van een 30 kilometer brede bufferzone.

Het Russische belang in Oekraïne

- Voor Rusland is Oekraïne van groot strategisch belang. Daarnaast spelen ook historische aspecten een rol.
- Het middeleeuwse Kievse Rijk wordt vaak als voorloper gezien van het huidige Rusland. Daarnaast legden Oekraïense kozakken tijdens hun opstand tegen Polen-Litouwen in 1654 een eed van trouw af aan tsaar Alexei I.
- Vooral in Oost-Ukraine leven veel mensen van Russische komaf. Op de Krim is de meerderheid van de bevolking Russisch.
- Tijdens de Sovjet-Unie was Oekraïne vanwege haar omvang en grote agrarische en industriële productie een belangrijke deelrepubliek.
- De Krim en de haven van Sevastopol, de thuisbasis van de Russische Zwarte-Zee vloot, zijn van groot strategische belang vanwege de toegang tot de Middellandse Zee.
- Rusland beschikt over grote investeringen in Oekraïne.
- Rusland wil dus koste wat kost invloed houden op de politieke ontwikkelingen in Oekraïne en voorkomen dat Oekraïne verdere toenadering zoekt met de EU en NAVO.

EU en VS sancties tegen Rusland

Rabobank

- De VS loopt over het algemeen voor op Europa als het gaat om het nemen van sancties tegen Rusland. De VS nam de eerste sancties op 6 maart 2014.
- Deze sancties zijn bedoeld om de voortdurende steun van Rusland aan pro-Russische rebellen een halt toe te roepen.
- In eerste instantie bestaan de sancties uit het bevriezen van activa in het buitenland en reisrestricties gericht op specifieke personen .
- De EU volgt en stelt gelijkwaardige sancties in op 17 maart 2014.
- Binnen de EU is de bereidwilligheid om sancties tegen Rusland te nemen in het algemeen minder sterk vanwege de belangrijke handelsrelaties en financiële banden van een aantal EU landen – zoals bijvoorbeeld Duitsland, Frankrijk, of Oostenrijk.
- Op 16 juli stelt de VS zwaardere sancties in. Deze bestaan onder andere uit het beperken van de toegang tot financiering voor een aantal Russische bedrijven – Gazprombank, Vnesheconombank, Novatek en Rosneft.

EU en VS sancties tegen Rusland

- De mogelijke indirecte betrokkenheid van Rusland bij het neerhalen van Malaysia Airlines vlucht MH17 heeft voor een verdere toename van de spanningen tussen Rusland en het Westen gezorgd.
- Na het incident met MH17 op 17 juli zijn de VS en de EU meer bereid strengere sancties tegen Rusland (en personen en entiteiten in Oekraïne) in te stellen.
- Naast de reeds bekendgemaakte stop van leningen van de Europese Investeringsbank (EIB) en de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD) heeft de EU een breed pakket van maatregelen geïmplementeerd per 31 juli
- Op 12 september worden de sancties tegen Rusland verder aangescherpt door de EU en de VS.

EU en VS sancties tegen Rusland

- De Europese Unie (EU) en Office of Foreign Assets Control (OFAC) hebben financiële sancties ingesteld tegen specifieke (rechts)personen.
- Daarnaast zijn er door de EU economische sancties ingesteld op 31 juli 2014 en deze zijn uitgebreid op 12 september:
- De belangrijkste toevoegingen/ wijzigingen vanaf 12 september zijn:
  - De beperkingen van de toegang tot de kapitaalmarkt voor bepaalde financiële instellingen (Sberbank, VTB Bank, Gazprombank, Vnesheconombank (VEB), Rosselkhozbank) zijn uitgebreid naar andere bedrijven. Betaalinstrumenten blijven uitgezonderd.
  - Een uitbreiding van het verbod op levering van *dual use* goederen aan met name genoemde entiteiten, financiering hiervan en financiële diensten hiervoor.
  - Een uitbreiding van het verbod op de verstrekking van financiële diensten in verband met goederen en technologieën die op de gemeenschappelijke lijst van militaire goederen zijn opgenomen. Verzekering en herverzekering zijn nu expliciet benoemd als verboden diensten.

EU en VS sancties tegen Rusland

- Een uitbreiding van de bestaande restricties inzake overdraagbare effecten en geldmarktinstrumenten:
  - Verkorting van de looptijd van 90 naar 30 dagen (uitgegeven ná 12 september 2014)
  - Een uitbreiding van de maatregelen naar bedrijven in de defensie-industrie (OPK Oboronprom, United Aircraft Corporation, Ural Vagonzavod) en staatsbedrijven in de olie-industrie (Rosneft, Transneft, Gazprom Neft)
  - Een verbod om nieuwe leningen of kredieten met een looptijd van 30 dagen of langer te verstrekken om aan de eerder al genoemde banken en ondergenoemde defensie en energiebedrijven (en bedrijven welke meer dan 50% hun eigendom zijn), met uitzondering van handelsfinanciering.

EU en VS sancties tegen Rusland

- De onderstaande bestaande sancties blijven van kracht:
  - Het is verboden bepaalde goederen en technologie voor tweëerlei gebruik direct of indirect te verkopen, te leveren, over te dragen aan of uit te voeren naar een natuurlijke persoon, een rechtspersoon, entiteit of lichaam in Rusland of voor gebruik in Rusland indien deze goederen geheel of gedeeltelijk bedoeld zijn of kunnen zijn voor militair gebruik of voor een militaire eindgebruiker.
  - Een verbod op het leveren, vervaardigen, onderhouden en gebruiken van militaire goederen, en het direct of indirect verstrekken van technische bijstand, financiering of financiële bijstand in verband met wapens en militaire goederen.
  - Een voorafgaande vergunning is vereist inzake de directe of indirecte verkoop, levering, overdracht of uitvoer van bepaalde technologieën voor de olie-industrie in Rusland.

EU en VS sancties tegen Rusland

Rabobank

- Vanwege de illegale inlijving van de Krim en Sebastopol geldt een verbod op de invoer in de Europese Unie van goederen van oorsprong uit de Krim of Sebastopol. En een verbod op het direct of indirect verstrekken van financieringen of verlenen van financiële bijstand, alsmede verzekeringen en herverzekeringen in verband met de invoer van deze goederen. En een verbod op nieuwe investeringen met betrekking tot infrastructuur in de sectoren vervoer, telecommunicatie, energie en de exploitatie van natuurlijke rijkdommen in de Krim en Sebastopol, evenals een uitvoerverbod voor essentiële uitrusting en technologie in verband met die sectoren.

EU en VS sancties tegen Rusland

Rabobank

- Vooralsnog gelden vanuit OFAC de eerder ingestelde beperkingen. Daaronder is het verboden transacties te verrichten, financiering te verstrekken voor, of anders betrokken zijn 'in schulden' met een looptijd van langer dan 30 dagen of 'in vermogen' met entiteiten uit de financiële dienstverlening die aan de OFAC Sectoral Sanctions Identifications List (SSI) zijn toegevoegd. Alle overige transacties met deze (rechts)personen zijn toegestaan. Tegoeden en eigendommen van deze (rechts)personen zijn niet bevroren.
- Voor een aantal bedrijven in de energie sector geldt dezelfde restrictie, maar met het verschil dat de looptijd niet langer mag zijn dan 90 dagen.
- Tot slot, is het verboden om goederen en diensten te leveren, uit te voeren, direct of indirect, ter ondersteuning van de exploratie of productie voor diep water, arctische kust, of leisteen projecten die het potentieel hebben om olie te produceren in de Russische Federatie. Deze restrictie is van toepassing op een aantal bedrijven actief in de energie sector.

Russische sancties

- 7 augustus 2014: Rusland verbiedt de invoer van alle fruit, groenten, vlees, vis, melk en zuivelproducten uit de EU, VS, Australië, Noorwegen en Canada.

Hoe kan Rusland Nederland raken

Rabobank

- Eventuele Russische tegenmaatregelen zullen zo vorm worden gegeven dat zij Rusland zo min mogelijk pijn doen, maar zo hard mogelijk in Nederland gevoeld worden.
- Beperkingen op de import van niet-strategische en luxe goederen zijn het meest voor de hand liggend. Hieronder vallen ook agrarische producten.
- Importen van chemische producten en machines zijn voor Rusland belangrijk, dus maatregelen ten aanzien van deze sectoren zijn minder waarschijnlijk.
- Het verleden leert dat Rusland naast formele sancties ook andere maatregelen neemt. Denk bijvoorbeeld aan acties 'met het oog op de volksgezondheid' of vertragingen aan de grens, waardoor de kwaliteit van bederfelijke goederen achteruit kan gaan.
- Als het echt uit de hand zou lopen zou Rusland kunnen overgaan tot naasting van Nederlandse investeringen in het land.
- Ook zou Rusland kunnen eisen dat terugbetalingen in roebel plaats moeten vinden om zijn deviezenreserves op peil te houden.

Hoe de risico's te beperken

- Gelet op het risico dat er serieuze wederzijdse sancties kunnen worden ingevoerd is het verstandig om op voorhand al risico's te beperken.
- Waar mogelijk en van toepassing kan besloten worden om geen leverancierskrediet meer te verstrekken of uitstaande vorderingen zo spoedig mogelijk te innen.
- Niet alleen op directe, maar ook indirecte risico's letten. Zo kan een relatie zelf weinig 'Rusland-risico' lopen, maar wel via een belangrijke relatie met veel 'Rusland-risico' indirect blootgesteld zijn.
- Exporteurs kunnen overwegen om een exportkredietverzekering af te sluiten. belang eerst te onderzoeken in hoeverre de transacties onder exportkredietverzekering kunnen worden gebracht en hoe het beleid van de exportkredietverzekeraar is in geval van wederzijdse handelssancties. Cruciaal is dat de exporttransactie zelf niet in strijd is met de sancties die de EU of Nederland op Rusland heeft ingesteld.
- Details kunnen worden gevonden op de website van Atradius (www.atradius.nl).

Websites naar informatie over sancties

- Via de websites van Rijksoverheid[1] en OFAC[2] kunnen de meest actuele sancties door u geraadpleegd worden.
- [1] Zie [hier](#) de link
- [2] Zie [hier](#) de link

- Via de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland[3] kunnen de sancties die door Rusland zijn ingesteld worden geraadpleegd.
- [3] Zie [hier](#) de link

Disclaimer

Rabobank

This document is issued by Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Boerenleenbank B.A. incorporated in the Netherlands, trading as Rabobank Nederland, and regulated by the FSA. The information and opinions contained herein have been compiled or arrived at from sources believed to be reliable, but no representation or warranty, express or implied, is made as to their accuracy or completeness. It is for information purposes only and should not be construed as an offer for sale or subscription of, or solicitation of an offer to buy or subscribe for any securities or derivatives. The information contained herein is not to be relied upon as authoritative or taken in substitution for the exercise of judgement by any recipient. All opinions expressed herein are subject to change without notice. Neither Rabobank Nederland, nor other legal entities in the group to which it belongs accept any liability whatsoever for any direct or consequential loss howsoever arising from any use of this document or its contents or otherwise arising in connection therewith, and their directors, officers and/or employees may have had a long or short position and may have traded or acted as principal in the securities described within this report, or related securities. Further it may have or have had a relationship with or may provide or have provided corporate finance or other services to companies whose securities are described in this report, or any related investment. This document is for distribution in or from the Netherlands and the United Kingdom, and is directed only at authorised or exempted persons within the meaning of the Financial Services and Markets Act 2000 or to persons described in Part IV Article 19 of the Financial Services and Markets Act 2000 (Financial Promotions) Order 2001, or to persons categorised as a "market counterparty or intermediate customer" in accordance with COBS 3.2.5. The document is not intended to be distributed, or passed on, directly or indirectly, to those who may not have professional experience in matters relating to investments, nor should it be relied upon by such persons. The distribution of this document in other jurisdictions may be restricted by law and recipients into whose possession this document comes from should inform themselves about, and observe any such restrictions. Neither this document nor any copy of it may be taken or transmitted, or distributed directly or indirectly into the United States, Canada, and Japan or to any US-person. This document may not be reproduced, distributed or published, in whole or in part, for any purpose, except with the prior written consent of Rabobank Nederland. By accepting this document you agree to be bound by the foregoing restrictions.